

1. ΘΕΜΑ

Η σειρά των στοιχείων του ρηματικού συνόλου

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

σου το είχα πει

δε θα του το πω

να μην του το πεις

ας μην του το είχες δώσει

δώσ' του το, για να μην ανησυχείς

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σχηματισμός των τύπων του ρήματος

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Παραγωγή εσφαλμένων ακολουθιών: **είχα σου το πει*, **να του μην το πεις*.

(β) Εσφαλμένη ανάλυση της παρουσίας κάποιου στοιχείου ως υποχρεωτικής για την παρουσία κάποιου άλλου.

(γ) Αδυναμία αναγνώρισης των σχέσεων μεταξύ των στοιχείων των πιο σύνθετων ακολουθιών.

(δ) Αδυναμία διαχωρισμού της σειράς των στοιχείων με παρεμφατικά και μη παρεμφατικά ρήματα.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Κάθε ρήμα, ανεξάρτητα από τους προσδιορισμούς, τα συμπληρώματά του κτλ., μπορεί να περιγραφεί ως ρηματικό σύνολο σε σχέση με τα στοιχεία χρόνου, όψης, έγκλισης και άρνησης που το συνοδεύουν και που μπορούμε εύκολα να δούμε ότι αποτελούν εξίσου βασικές κατηγορίες όσο και αυτές που εμφανίζονται στη μορφολογία του: λ.χ., στο πεδίο του χρόνου, ενώ η διάκριση [+/-παρελθόν] εμφανίζεται μορφολογικά, η διάκριση [+/-μέλλον] εκφράζεται περιφραστικά· αντίστοιχα, στο πεδίο της όψης, η διάκριση [+/-συνοπτικό] εμφανίζεται μορφολογικά (με την επιλογή μεταξύ «ενεστωτικού»-«αοριστικού» θέματος), ενώ η διάκριση [+/-συντελικό] εκφράζεται περιφραστικά (με την παρουσία ή όχι κάποιου τύπου του *έχω*). Παρόμοια, στο πεδίο της έγκλισης, η διάκριση [+/-προστακτική] εμφανίζεται μορφολογικά, ενώ η διάκριση [+/-υποτακτική] εκφράζεται περιφραστικά (με την παρουσία ή όχι ενός από τα *να* και *ας* ή του *θα*).

Με ανάλογο τρόπο, όπως το υποκείμενο «φαίνεται» μορφολογικά με την κατάληξη του προσώπου του κάθε «παρεμφατικού» ρηματικού τύπου, έτσι και το/τα αντικείμενο/α μπορούν να «φαίνονται» με την (προαιρετική) παρουσία των αδύναμων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας ως κλιτικών που εμπλέκονται στο ρηματικό σύνολο.

Πέρα από τις πολύ βασικές αυτές ουσιαστικές πληροφορίες των συγκεκριμένων δεικτών, από τυπικής πλευράς είναι προφανώς ιδιαίτερα σημαντική παρατήρηση ότι η σειρά με την οποία εμφανίζονται είναι αυστηρά καθορισμένη. Δεν μπορούν να «αλλάζουν θέσεις» μεταξύ τους, και ακόμα και όταν κάποιος από τους δείκτες αυτούς δεν υπάρχει σε μια πρόταση, πρέπει να θεωρήσουμε ότι «η θέση του είναι πιασμένη» (όπως εξάλλου συμβαίνει και με τις μορφολογικές κατηγορίες).

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Καθώς προχωρά η εκμάθηση, μπορούμε σταδιακά να δείξουμε πώς «χτίζεται» το ρηματικό σύνολο, συμπληρώνοντας τις κενές θέσεις. Μπορούμε τελικά να αναγνωρίσουμε τρία διακριτά παραδείγματα, που αντιστοιχούν στις βασικές διακρίσεις έγκλισης (με την παραδοσιακή έννοια): της οριστικής, της υποτακτικής και της προστακτικής:

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1: ΟΡΙΣΤΙΚΗ:

[άρνηση]	[μέλλον]	[έμμΑ]	[άμΑ]	[συντελ]	[ρήμα]
δε	θα	του	το	είχες	πει
∅	θα	του	το	είχες	πει
∅	∅	του	το	είχες	πει
∅	∅	∅	το	είχες	πει
∅	∅	∅	∅	είχες	πει
δεν	∅	του	∅	είχες	πει
δεν	∅	∅	το	είχες	πει
δεν	∅	∅	∅	είχες	πει
∅	θα	του	∅	είχες	πει
δε	θα	του	∅	είχες	πει
δε	θα	του	το	∅	πει
∅	θα	του	το	∅	πει
∅	θα	∅	το	∅	πει
∅	θα	του	∅	∅	πει
δε	θα	του	∅	∅	πει
δε	θα	∅	το	∅	πει
δε	θα	∅	∅	∅	πει
δε	θα	του	το	∅	έλεγε
∅	θα	του	το	∅	έλεγε
∅	∅	του	το	∅	έλεγε
∅	∅	∅	το	∅	έλεγε
∅	∅	του	το	∅	έλεγε
δεν	∅	∅	∅	∅	έλεγε
δεν	∅	του	το	∅	έλεγε
δεν	∅	∅	το	∅	έλεγε
δεν	∅	του	∅	∅	έλεγε

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2: ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ:

[υποτακτική]	[άρνηση]	[έμμΑ]	[άμΑ]	[συντελ]	[ρήμα]
ας / να	μην	του	το	είχες	πει
ας / να	∅	του	το	είχες	πει
ας / να	∅	∅	το	είχες	πει
ας / να	∅	∅	∅	είχες	πει
ας / να	μην	∅	το	είχες	πει
ας / να	μην	του	∅	είχες	πει
ας / να	μην	του	το	∅	έλεγε
ας / να	μην	του	∅	∅	έλεγε

ας / να	μην	∅	το	∅	έλεγε
ας / να	∅	του	το	∅	έλεγε
ας / να	∅	∅	το	∅	έλεγε
ας / να	∅	του	∅	∅	έλεγε
ας / να	∅	∅	∅	∅	έλεγε
∅	μην	του	το	∅	πεις
∅	μην	∅	το	∅	πεις
∅	μην	του	∅	∅	πεις
∅	μη	∅	∅	∅	πεις

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 3: ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ:

[ρήμα]	[έμμεΑ] ή [άμεΑ]	[έμμεΑ] ή [άμεΑ]
πες	το	του
πες	του	το
πες	το	∅
πες	του	∅

Εκείνο που πρέπει να τονιστεί από την αρχή είναι η ενότητα του ρηματικού συνόλου και η αυστηρότητα των επιλογών και των θέσεων όλων των δεικτών που περιλαμβάνει.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΤ41: Συνδυασμός δύο ασθενών προσωπικών αντωνυμιών ως άμεσο και έμμεσο αντικείμενο

ΑΤ47: Περιφραστικοί ρηματικοί τύποι με το έχω: σχηματισμός

ΑΤ34: Η σύνταξη της προστακτικής

ΑΤ54: Η διάκριση οριστικής-υποτακτικής

ΓΤ40: Όψη του ρήματος

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 26, 31-33, 193, 196, 198, 200-208, 210, 250-259, 267, 271, 273-293, 297, 303, 311, 321-327, 330, 336, 354-368, 459-462, 487-489, 491, 493, 500.